

Çeviriyazı

Feridun Bey Münşeâtı*

Mükrimin Halil [YİNANÇ]

Çeviri: Bektaş Kaya**

orcid/0000-0003-4927-7644

Tevârîh-i Osmâniyye'nin menâbi'inden [*Osmanlı Tarihi'nin kaynaklarından*]*** biri ve belki de en mühimi add idilen Feridun Bey Münşe'âtı şimdiye kadar hiçbir tedkîk ve tenkîde tâbî' tutulmamış, bi'l-akis şâyân-ı ihticâc [*kaynak olarak gösterilebilecek*] bir vesîka add edilerek mündericâtı [*içeriği*] ehemmiyetle telakkî olunmuş ve bir iki istisnâdan kat'ü'n-nazar [*hariç*] bütün müverrihlerce [*tarihçilerce*] istişhâd edilmiş [*kaynak gösterilmiş*] ve Târîh-i Osmânî'nin mebâdîsi [*ilk yılları*] hakkında hemen yegâne me'haz [*kaynak*] olmuştur.

Son zemânlarda bu münşe'âtın muhteviyâtı ba'zı zevâtın nazar-ı dikkatini celb itmiş [*dikkatini çekmiş*], ve bi'l-hâssa Osman Gazi, Orhan Gazi, Murad-ı Evvel zemânlarına isnâd olunan Türkçe mükâtebâtın [*yazışmaların*] Süleyman Kanunî zemânındaki üslûb ile yazılmış olması bu kitâbın vüsûku [*güvenilirliği*] hakkında şübheler uyandırmaktan hâlî [*geri*] kalmamış idi. Aynı zemânda kitâbda münderic bulunan [*yer alan*] menşûrların târîhleri de nazar-ı dikkati celb eylemekte ve

---

* Mükrimin Halil [YİNANÇ], "Feridun Bey Münşeâtı", *Târîh-i Osmânî Encümeni Mecmû'ası*, Orhaniye Matbaası, Yıl 11-13, S. 63-77, İstanbul, H. 1342 [M. 1923], ss. 161-168.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-posta: bektaskaya923@gmail.com

*** Günümüzde pek fazla kullanılmayan ve anlamlarını herkesin bilmiyor olabileceği kelime ve tamlamaların anlamları köşeli parantez içinde italik olarak verilmiştir. Makalenin devamında ağdalı bir Farsça ile yazılmış olan övgü cümlelerini birebir çevirmek her zaman mümkün olmamıştır. (Ç. N.)

hakikat-i târihiyye ile tevâfuk itmediği [*tarihsel gerçekler ile uyuşmadığı*] görülmekte idi.

Fi'l-hakîka [*hakikaten*] münşe'âtın 48'inci sahîfesinden¹ başlayarak 55'inci sahîfeye kadar devâm iden ve 683'de [*M. 1284*] Konya'dan yazıldığı bildirilen Farisî [*Farsça*] menşûrun Sultân Alâeddin Selçukî tarafından Osman Gazi'ye Söğüd hıttasının [*kasabasının*] temlîki [*mülk olarak verilmesi*] için gönderilmiş olduğu anlaşılacak ve hâlbuki 683 senesinde Sultân Mesud-ı Sâni bin İzzeddin Keykavus-ı Sâni'nin Anadolu saltanatında hükümrân olduğu ve Sultân Alâeddin Keykubad-ı Evvel'in 634 [*M. 1237*], Alâeddin Keykubad-ı Sâni'nin 655'de [*M. 1257*] vefât itdikleri ve Alâeddin Keykubad-ı Sâlis'in 696 [*M. 1297*] senesinden evvel hükümdâr olmadığı nazar-ı dikkate alınarak bu menşûrun ya unvânında veyâhûd târihinde tahrîf vukû' bulduğu [*oynamalar yapıldığı*] zehâbı [*zannı*] hâsıl olmakda idi.

56'ncı sahîfeden 60'uncü sahîfeye kadar devâm iden ve Sultân Alâeddin bin Ferâmerz [*s. 161*] tarafından Osman Gazi'ye ak sancak ve tabilhâne [*askerî saray bandosu*] ile birlikte gönderildiği zikr idilen Türkçe menşûrda gerek Süleyman Kanunî devrine mahsûs olan üslûbile, gerek nihâyetindeki 688 [*M. 1289*] târihiyle nazar-ı dikkati celb itmekte ve bu menşûrun da târihinin tahrîf ve üslûbunun Feridun Bey tarafından değiştirildiğine kanâ'at idilmekte idi.

61'inci sahîfeden 64'üncü sahîfeye kadar devâm iden Farisî menşûrun yine Sultân Alâeddin bin Ferâmerz tarafından Osman Gazi'ye gönderildiği serlevhasından [*başlığından*] anlaşılacak ve 689'da [*M. 1290*] Akşehir'de yazıldığı görülmekte ve bu üçüncü menşûrun da târihinin değiştirilmiş olduğuna hüküm virilmekte idi.

Bu üç menşûr hakkında bu kadarlık hüküm viriliyor, fakat Orhan Gazi devrine â'id mükâtebât hakkında hiçbir şey söylenilmiyor idi. Bütün bu kadar tenkîdâta [*eleştirilere*] rağmen Feridun Bey Münşe'âtı'nın sâhte bir kitâb olduğuna dâ'ir kat'î bir delîl elde idilememiş ve câmi'i [*içeriği*] hakkında hüsn-i niyyetle [*iyi niyetle*] hüküm virilerek yalnız mûmâ-ileyhin [*Feridun Bey'in*] mekâtîbin [*mektupların*] târihlerini ve üslûblarını değiştirdiğine kanâ'at hâsıl olmuşdu.

Şimdi biz burada Feridun Bey Münşe'âtı'nı tedkîk ve tenkîd ederek sâhteliğini isbâta çalışacağız:

Münşe'âtın ihtivâ itdiği ilk mektûb Sultân Alâeddin tarafından Osman Gazi'ye hıttâ-i Söğüd'ün [*Söğüd Kasabasının*] temlîki bâbında [*konusunda*] gönderilmiş olan 683 [*M. 1284*] târihli menşûrdur. Bu menşûrun târihinin yanlış olması îcâb itdiğini arz itmişdik. Menşûrun me'âli iyice tedkîk idilerek [*incelenerek*]

¹ 1274 tab'ı [*M. 1858 basımı*].

intikâd-ı dâhilîye [*iç tenkide*] tâbi' tutulacak olursa Sultân'ın (Bid) hittasını Osman Gazi'ye tevcih itdiği [*verdiği*] ve bu meyânda [*bu arada*] hitta-i mezkûreyi [*adı geçen kasabayı*] (ümmeât-ı bikâ'-i İslâm ve millet ve mu'azzamât-ı diyâr-ı mülk ü devlet)'den [*İslâm ve ümmet beldelerinin gözdesi ve devlet ve memleketin muhteşem diyarı*] diye tavsif itdiği [*nitelendirdiği*] görülmektedir.

(Bid) ya'nî (Sögüd) Kasabası'nın (ümmeât-ı bikâ'-i İslâm)'dan olmadığı ve belki o zemânlar Anadolu hudûdundaki ufak ve ehemmiyetsiz kal'alardan biri bulunduğu ma'lûmdur.

Sâniyen: Sultân bu menşûrda Osman Gazi hakkında (azîz-terin evlâd-ı âdem), (sa'âdet-mend-i e'azz-i eşref-i ekrem), (kâmurân-ı mu'azzam) unvânlarını kullanıyor ki bu unvânlar ancak mülûk [*hükümdarlara*] ve selâtîne [*sultanlara*] mahsûsdur. Hükümdârlar birbirleriyle muhâbere itdikleri [*yazıştıkları*] zemân yek-diğerleri hakkında böyle elfâz [*sözler*] ve ta'bîrât [*tabirler*] isti'mâl iderler [*kullanırlar*]. Selâtîn, Osman [*s. 162*] Bey gibi bir uc beyi şöyle dursun eyâlet vâlîlerine bile bu unvânları çok görürler. Bundan mâ-adâ [*başka*] Sultân Alâeddin Osman Gazi'yi (nâsirü'd-dünyâ ve'd-dîn ebû mansûr Osman Şah) [*din ve dünyanın yardımcısı ebû mansûr Osman Şah*] deyü fermânında zikr idiyor. (Ed-dünyâ ve'd-dîn) kelimelerinin ikisine birden muzâf olan [*bağlanan*] lakablar ancak selâtîn ve mülûka mahsûsdur: (Alâe'd-dünyâ ve'd-dîn) gibi. Ümerâ [*emirler*] için (dünyâ) kelimesi yerine (devletühû) lafzı kullanılır ve (nâsirü'd-devletühû ve'd-dîn) dinilir. (Şah) unvânı da ümerâyaya virilmez, eğer (Melikşah) kelimesinde olduğu gibi bu unvân ismin madde-i asliyyesine [*kendisine*] girmiş ise o vakit kelime-i tevkîr [*yüceltme ibaresi*] olarak değil belki sadece isim olarak zikr ve ibkâ olunur [*yerleşir*].

Bundan başka Osman Gazi hakkında (mâ râ übhet-i rüzgâr ve ühbet-i leyl ü nehârest ve vâsîta-i akd-i pâdişâhî ve mâye-i lütf-i ilâhîst.. ve der-i istihkâk-ı mülk-perverî ve i'tinâk-ı pâdişâhî ve serverî ve âyîn-i ihtisâs ve ra'iiyyet-perverî hâsil dâred) ve (an-karîb u râ ez kuvvet ve kudret ve besâtet* ve saltanat müyesser hâhed geşt ve ta bîş müddet ez menâsıb-ı mülûk-ı kâm-kâr ve derecât-ı selâtîn-i büzürg-vâr der hâhed güzeşt) cümleleri sarf idiliyor ki bu sözler ancak pâdişâhlar tarafından velî-'ahdlara hitâben yazılabilir. Yoksa bir hükümdârın ma'iiyetindeki [*emri altındaki*] ümerâsından birinin ileride hükümdâr olmasını temennî itdiğini kabûl itmek îcâb ider ki bu mümkün değildir.

Menşûrda Osman Gazi hakkında sarf idildiğini gördüğümüz bu kabîl [*tür*] unvânların, lakabların, selâtînden biri tarafından ümerâsına hitâben yazılamayacağını söylemiş ve bu kabîl unvânların ancak hükümdârlara mahsûs olduğunu bildirmişdik. Fakat bâlâda [*yukarıda*] zikr ittiğim son iki cümleyi okuduğumuz zemân bu menşûrun fi'len hükümdâr olan bir zâta da

gönderilemeyeceğini anlarız. Zîrâ mürsel [*gönderilen menşûr*] mürselün-ileyhin [*kendisine menşur gönderilenin*] ileride büyük bir hükümdâr olmasını temennâ ediyor. O hâlde bu menşûr ancak bir pâdişâh tarafından oğluna veya velî-'ahdına gönderilebilir. Osman Gazi selâtîn-i Selçukiyye [*Selçuklu sultanlarının*] ümerâsından biri olduğundan ve ne müstakil [*bağımsız*] bir hükümdâr ve ne de velî-'ahd olmadığından dolayı böyle bir fermânın kendisine gönderilmesi imkânı yoktur.

O hâlde bu menşûr selâtînden birisi tarafından velî-'ahdına hitâben yazılmış, Sultân-ı Selçukî [*Selçuklu sultanı*] tarafından Osman Gazi'ye gönderilmemiştir. Menşûrun mündericâtı hakkındaki [*s. 163*] mütâla'amızı [*düşüncelerimizi*] sonraya bırakarak şimdi intikâd-ı hâricîsine [*dış tenkidine*] geçelim:

Bu menşûr Feridun Bey tarafından intihâl ve tahrîf edilmiştir. Şöyle ki:

Harezmsâhân'dan Sultân Alâeddin Tekiş zemânında Harez m Dîvânı'nda münşîlik [*kâtiplik*] vazîfesini îfâ iden (Mehmed bin el-Mü'eyyed el-Bağdâdî) tesvîd itmiş olduğu [*müşvedde halinde yazmış olduğu*] menşûrlarla evâmir [*emirler*] ve mükâtebât sûretlerini bir araya cem' eylemiş [*toplamış*] ve bundan başka kendi yazmış olduğu husûsî mektûbları da ilâve ederek bir münşe'ât vücûda getirmiş ve buna (et-Tevessül ile't-teressül) unvânını virmiştir. İstanbul'da Nûr-ı Osmâniye Kütüphanesi'nde 662 [*M. 1264*] târîhinde istinsâh [*kopya*] idilmiş bir nüshası mevcûd bulunan bu münşe'ât bir mukaddime ve üç kısmı ihtivâ itmektedir. Mü'ellif kitâbın mukaddimesinde Sultân Tekiş'i medh itdikten sonra Dîvân'da vazîfe-i kitâbeti [*katiplik vazifesini*] îfâ itdiği esnâda yazmış olduğu mekâtîb-i resmiyye [*resmî mektupların*] sûretlerini bir araya topladığından ve buna mekâtîb-i husûsiyyesini [*hususî mektuplarını*] de ilâve ederek bu mecmû'ayı vücûda getirdiğinden bahs ediyor. Münşe'ât muhteviyâtının [*içeriğinin*] inkisâm itdiği [*ayrıldığı*] üç bâbın [*bölümün*] ser-nâmeleri şöyledir:

Kısm-ı evvel [*I. bölüm*]: Menâşîr-i dîvânî ve fütûh ve uhûd-ı mu'âhedât

Kısm-ı düvüm [*II. bölüm*]: Emsile ve mükâtebâtı ki er hazret-i celt ecl-hâ Allahu te'âlâ bi-mülûk ve ashâb-ı etrâf-ı nâfiz geşt.

Kısm-ı siyüm [*III. bölüm*]: İhvâniyyât ve mülâtafâtı ki bezirgân ve dostân nüvişte

Kitâbın ihtivâ itdiği mekâtîbin kısm-ı a'zamı [*büyük kısmı*] Fârisî, ba'zıları da Arapçadır.

Feridun Bey kendi münşe'âtındaki menşûr ve fermânların bir kısmını bu kitâbdan intihâl ve tahrîf itmiş, bunlardan birkaçını esâmî-i hâssadan mâ-adâ [*özel isimlerden başka*] hiçbir şey değıştirmeyerek, bir kısmını da tahrîf ve tebdîl iderek [*değıştirerek*] ba'zılarını da Türkçeye terceme iderek kitâbına geçirmiştir.

(Mehmed bin el-Mü'eyyed) münşe'âtının kısm-ı evvelinde yirmiden fazla menşûr sûreti mevcûddur. Bir ikisinden mâ-adâsının [*başkasının*] târîh-i tahrîrleri [*yazılma zamanları*] yazılmamıştır. Bu menşûrların ilki yukarıda sâhte ve muharref [*bozulmuş*] olduğunu isbât itdiğimiz menşûrun aslıdır. Menşûrun ser-nâmesi şöyledir:

[Nuhust menşûr-ı eyâlet-i Cend est ki ber nâm-ı Hüdâvend ve Hüdâvend-zâde-i cihân hâkân-ı [*s. 164*] a'zam halledallahû melkehû ısdâr üftâde est ve in ez menâşîrist ki der tebâşîr-i hâlet-i kitâbet ne-beşte'em amâ bâz in heme bişter şerâ'it-i eyâlet râ müstev'ib ve fevâid-i müteferrik râ müstecmi' vehy-i hazihî]

Münşî, bu menşûru kitâbının ilk sahîfesine derc idiyor [*koyuyor*] ve san'atında mübtedî [*acemi*] bulunduğu bir sırada yazmış olduğunu da ilâve idiyor ki bunu ta'kîb iden diğer muharrerâtda [*kayıtlarda*] bu kabîl kuyûd-ı ihtirâziyye [*çekimser ifadeler*] mevcûd olmadığından biz bunu en eski târîhli olarak telakkî ideriz. Münşe'âtda mevcûd bulunan diğer bir menşûrun târîhi (Muharrem Sene 578) [*M. Mayıs/Haziran 1182*] olmağla biz yukarıda ser-nâmesini zikr itdiğimiz menşûrun bu târîhden evvel yazıldığını istidlâl idebiliriz [*dolayısıyla anlayabiliriz*].

Harezşah İl Arslan, oğlu (Tekiş)'i Maverâünnehir'de (Cend) şehrine vâlî ta'yîn itmişti. İl Arslan 558'de [*M. 1163*] irtihâl [*vefat*] itmiş ve yerine diğer oğlu (Sultanşah) geçmişti. (Cend) vâlîsi bulunan (Tekiş) birâderinin hükümdârlığını kabûl itmeyerek da'vâ-yı saltanatla [*saltanat davasıyla*] hurûc [*isyan*] itmiş ve on sene kadar onunla uğraşdıktan sonra nihâyet (Harezmi)'i zabta muvaffak olmuş ve 568'de [*M. 1172*] i'lân-ı saltanat eylemiştir. Sultân Tekiş, hükümdâr olduktan sonra (Cend) şehrini büyük oğlu ve velî-'ahdî Nâsîrüddin Melikşah'a iktâ' eylemiş [*bağışlamış*] ve sâlifü'z-zikr [*daha önce zikredilmiş olan*] menşûru göndermiştir. Tekiş, bundan sonra Horasan kıt'asını birâderi (Sultanşah)'ın elinden almak için uzun müddet uğraşmış ve Nişabur ile Merv şehirlerini zabt eylemiştir. 584'de [*M. 1188*] oğlu ve velî-'ahdî (Nâsîrüddin Melikşah'ı) Nişabur'a, diğer oğlu (Kutbeddin Muhammed)'i (Merv)'e vâlî ta'yîn eylemiştir. (Melikşah) 589 [*M. 1193*] senesine kadar Nişabur vâlîliğinde kalmış ve o târîhde mahall-i me'mûriyyetinin [*görev yerinin*] (Merv)'e tahvîlini [*nakledilmesini*] istid'â itmekle [*istemekle*] pederi tarafından oraya gönderilmiş ve (Nişabur) Kutbeddin Muhammed'e tevcîh olunmuştur. Melikşah dört sene kadar da (Merv) vâlîliğinde bulunmuş ve 593 [*M. 1197*] senesinde hastalanarak vefat eylemiştir. Sultân Tekiş bunun üzerine diğer oğlu Kutbeddin Muhammed'i velî-'ahd ta'yîn itmiştir². [*s. 165*]

² Tekiş'in 568'de [*M. 1172*] Harezmi'de i'lân-ı saltanat eylemesine ve menşûrun da 578'den [*M. 1182*] evvel yazılması îcâb itdiğine nazaran târîhinin mutlakâ 568 ile 578 seneleri arasına müsâdif olması [*tesadüf etmesi*] lâzım gelir. Menşûru tedkîk iderken nihâyetlerine [*sonlarına*] doğru [Feridun Bey Münşeâtı: sahîfe 55, satır 17] şu cümleye rast ediyoruz: (ve mâl ve mu'âmelât bi-

Ser-nâmesini bâlâda zikr itdiğimiz ve Tekiş tarafından Melikşah'a gönderildiğini söylediğimiz menşûr, Feridun Bey Münşe'âtı'nda 48'inci sahîfeden başlayıp 55'inci sahîfeye kadar devam iden menşûrun aynıdır. Feridun Bey o menşûrun ser-nâmesini değişdirerek (Sultân Alâeddin Selçukî Tarafından Cennetmekân Sultân Osman Han Gazi Hazretlerine Hıtta-i Söğüd'ün Temlîki Bâbında Gelmiş Olan Menşûrun Suretidir) deyü bir ser-nâme uydurmuş ve esâmî-i hâssadan mâ-adâ [*özel isimlerden başka*] menşûrun muhteviyâtını hemen kelime-be-kelime [*kelimesi kelimesine*] muhâfaza iderek yalnız ba'zı ufak tahrîflerde [*değişikliklerde*] bulunmuştur. Esâmî-i hâssa şu sûretle tebdîl idilmiştir [*değiştirilmiştir*]. 48'inci sahîfede 30'uncu satırdaki (Hıtta-i Bid) cümlesi aslında (Hıtta-i Cend); 49'uncu sahîfede 4'üncü satırdaki (sâkinân-ı Bid) [*Bid sakinleri*] cümlesi aslında (sâkinân-ı Cend); yine aynı sahîfede 11 ve 12'nci satırlardaki (Bid râ bâ-cümlegî-i nevâhî ve havâlî-i ân be-sa'âdet-mend-i e'azz-i eşref-i ekrem ve kâmurân-ı mu'azzam nâsirü'd-dünyâ ve'd-dîn ebû'n-nasr Osman Şah) cümlesi aslında (Cend râ bâ-cümlegî-i nevâhî ve havâlî-i ân be-ferzend-i e'azz-i eşref-i ekrem hâkân-ı mu'azzam nâsirü'd-dünyâ ve'd-dîn ebû mansûr Melikşah); 55'inci sahîfede 3'üncü satırdaki (Bid) kelimesi aslında (Cend) şeklinde muharrerdir [*yazılıdır*]. Şu hâlde Feridun Bey basît bir intihâl ile mezkûr menşûru kitâbına geçiriyor ve (Cend) yerine (Bid), (Melikşah) yerine (Osman Şah) kelimelerini koyuyor ve mürsel ve mürselün-ileyhin isimlerini değiştirmekden başka bir şey yapmıyor. Menşûr aslında târihsizdir. Feridun Bey târih ve mevrîd [*menşûrun varacağı yer*] ilâvesini ihmâl itmeyerek (hurrîre fî evâ'il-i şehri Ramazânü'l-mübârek sene selâse ve semânîn ve sitte-mî'e be-makâm-ı Konya) [*M. 11-20 Kasım 1284*] cümlesini yazmıştır. Fakat Feridun Bey Anadolu târihine iyi vâkıf olmadığından bu târihi iyi uyduramamıştır. Çünkü yukarıda söylediğimiz vechile târih-i mezkûrda Anadolu'da Sultân Mesud-ı Sâni hükümrân bulunmaktadır.

Feridun Bey bundan başka ism-i hâss olmayan ba'zı kelimeleri de -şübheyi da'vet itmemek için- değiştirmiştir. Menşûrun aslındaki (şehir) kelimelerini (derbend)'e (ferzend) kelimelerini (sa'âdet-mend)'e, (hâkân)'ı (kâmurân)'a (pâdişâhî)'yi [*s. 166*] (sa'âdet-penâhî)'ye tahvîl eylemiş [*çevirmiş*] ve bir iki fıkrayı da lüzûmsuz add iderek tayy itmiştir [*metinden çıkarmıştır*].

Menşûrun me'âline gelince, muharririnin [*yazarının*] dediği gibi, bütün şerâ'it-i eyâleti [*eyalet şartlarını*] câmi'dir [*içermektedir*]. Muhtasar [*özetlenmiş*] bir siyâsetnâmedir. Sultân Tekiş, mukaddimesinde bu kadar memâliki [*memleketleri*] kabza-i iktidârına [*hakimiyeti altına*] tevdi' [*teslim*] ittiğinden dolayı Cenâb-ı

---

tamâm ve kemâl ez-istikbâl sene selâse bâ-işân resânend). Buradaki (sene selâse) terkîbi (sene selâse ve seb'in ve hamse-mî'e) cümlesinin ihtisâr idilmiş [*kısaltılmış*] şeklindedir. O hâlde menşûrun târihi 573 [*M. 1178*] senesiyle 568 senesi arasında olmak îcâb ider.

Hakk'a hamd ü senâ eyledikten sonra mesâlih-i beşeriyyeyi [*insanların işlerini*] mühmel [*halledilmemiş*] bırakmamakdan, muhâfaza-i bilâd [*şehirlerin emniyeti*] ve terfîh-i ibâd [*insanların refah içerisinde yaşamalarının*] lüzûmundan bahs ediyor ve bunun için memâlikine [*ülkesine*] kendisinin âsâr-ı adl ve merhametine [*adalet ve merhamet eserlerine*] iktidâ itmiş [*tâbi olmuş*] vâlîler irsâl [*ta'yîn*] itdiğini, her ne kadar bütün teba'aya tevzî'-i adâlet [*adalet dağıtma*] husûsunda müsâvâten [*eşit olarak*] mu'âmele itmek îcâb ederse de mine'l-kadîm [*eskiden beri*] sadâkatleriyle temeyyüz iden [*öne çıkan*] ba'zı ahâlînin bu husûsda diğerlerinden fazla nâ'il-i inâyet [*lütuf sahibi*] olmaları lâzım geleceğini söylüyor ve o ahâlînin kâfir hudûdunda sâkin ümmehât-ı bikâ'-i İslâm'dan olan (Cend) sekenesi [*sakinleri*] olduğunu ve şehir-i mezkûrun hudûd-ı küffârdaki [*kâfir hududundaki*] kal'aların en müstahkemi bulunduğunu, devlet-i kâhire-i Harezmiyye'nin [*üstün Harezmi Devleti'nin*] mebde'-i te'essüsünde [*kuruluşunun başlangıcında*] eyâlet-i mezkûrenin taht-ı tasarrufa [*hakimiyet altına*] girdiğini ve ora halkının dâ'imâ devlete karşı sadâkat göstermiş olduklarını zikr eyledikten sonra teba'a-i müşârun-ileyhânın [*adı geçen tebaanın*] bu sadâkatine mukâbil hüsn-i hizmet olmak üzere babasının kendisini oraya vâlî ta'yîn itdiği misillû [*gibi*] kendisi de isr-i pedere tevfi'kan [*babasının yolundan giderek*] oğlu hâkân-ı mu'azzam nâsirü'd-dünyâ ve'd-dîn ebû mansûr Melikşah'ı ta'yîn itdiğini söylüyor ve bu meyânda onun hakkında birçok medâyihde [*övgülerde*] bulunuyor. Sultân Tekiş oğlunun pek yakında selâtîn-i büzürg-vâr derecâtına irtikâ ideceği [*büyük sultanların mertebesine yükseleceği*] ümîdini izhâr itdikten [*bildirdikten*] sonra (Cend) halkını böyle bir lütuf ile taltîf itdiğini [*ödüllendirdiğini*] beyân idiyor. Ba'dehû [*ondan sonra*] oğluna umûr-ı devlet [*devlet işleri*] ve idâre-i hükûmet [*devlet yönetimi*] hakkında uzun uzadıya ders viriyor:

Evvelen [1]: Müttakî [*Allah'tan korkan*], perhîz-kâr [*haramdan sakınan*], şehvât-ı nefsâniyyeden fâriğ [*nefsin arzularından uzaklaşmış*] olmasını, ni'met-i dünyâ ile mağrûr olmamasını.

Sâniyen [2]: Kâffe-i ahvâlde [*her durumda*] evâmir-i ilâhiyye [*Allah'ın emirlerinin*] hudûdunu tecâvüz itmemesini, emr-i bi'l-ma'rûf itmesini [*iyiliği emretmesini ve kötülükten men etmesini*], rezâ'ilden ictinâb itmesini [*rezil işlerden sakınmasını*], nefsin terbiye eylemesini tavsiye ve siyâset-i cumhûrun [*halkı yönetmenin*] ancak bununla mümkün olabileceğini beyân idiyor.

Sâlisen [3]: Kur'ân-ı Kerîm tilâvetine ihtimâm [*özen göstermesini*] ve dekâyıkına [*inceliklerine*] vukûf kesb itmesini [*hakimiyet sağlamasını*];

Râbi'an [4]: Her vakit izn-i 'âmm [*genel izin*] virerek bârgâhını [*sarayını*] herkese güşâde [*açık*] bulundurmasını [*s. 167*] ve mazlûmları dinlemesini; kavî [*güçlü*] ve za'îf [*zayıf*], vazî' [*alçak*] ve şerîf [*şerefli*] arasında fark gözetmeyerek

izhâr-ı adl itmesini [*adaletini göstermesini*] emr ve adâletin fazâ'ilinden [*faziletlerinden*] bahs idiyor.

Hâmisen [5]: Lütuf ve keremini ihtilâf-ı tabakât [*sınıf farklılıkları*] ve tefâvüt derecâtına [*farklılık derecelerine*] göre insânlara teşmîl itmesini [*yaymasını*] ve bu meyânda sâdât-ı kirâm [*ileri gelenler*], e'imme [*imamlar*] ve ulemâ, kuzât [*kadılar*] ve hükâm [*hâkimler*], ehl-i silâh [*askerler*] ve mutasavvife [*mutasavvıflar*], meşâyih [*şeyhler*] ve re'âyâ [*halk*], muhterife [*sanatkârlar*] ve ehl-i esvâk [*çarşı esnafı*], tavâ'if-i askeriyye [*askerî sınıflar*] gibi sunûf-ı halka [*halkın sınıflarına*] karşı yapılması lâzım gelen mu'âmeleyi ayrı ayrı îzâh idiyor.

Sâdisen [6]: Guzât [*gaziler*] ve mücâhidîni [*mücahitleri*] taltîf ve dâ'imâ gazâ ve cihâda muvâzabet etmesini [*devamlılık göstermesini*];

Sâbi'an [7]: Hudûdların tahkîm ve muhâfazasını; Sâminen [8]: Yolların selâmet ve âsâyîşinin te'mîni ve bâzergânlarla yolcuların ta'arruza uğramamaları çâresine tevessül eylemesini [*bakmasını*]; Tâsi'an [9]: Ashâb-ı cerâyimin tecziyesinde [*suçluların cezalandırılmasında*] hudûd-ı şerî'atden udûl itmemesini [*sapmamasını*], ekseriyâ afv u safh [*af ve hoşgörü*] ile mu'âmele eylemesini. Âşiren [10]: Umûr-ı mühimmede [*önemli işlerde*] ekâbir [*devlet ricali*] ve ulemâ ile müşâvere [*müzakere*] itdikten sonra tatbîke [*uygulamaya*] başlamasını tavsiye idiyor. Bundan mâ-adâ dostlarla da düşmanlarla da akd idilen mu'âhedâta [*anlaşmalara*] ri'âyet itmesini, sözünde durmasını, ahdinden nükûl itmemesini [*sözünden dönmemesini*] tenbîh ve ta'yîn ideceği me'mûrların emânet, kifâyet [*yeterlik*] ve adâletle mevsûf [*donanmış*] olmalarına i'tinâ eylemesini; ashâb-ı emlâka [*emlak sahiplerine*] kânûnun ta'yîn itdiği mâl-ı mukannenden [*belirlenmiş maldan*] başka bir şey teklîf idilmemesini, rüsûm-ı cedîde ve muhdese [*yeni ve sonradan konmuş vergiler*] mevcûd ise ref' olunmamasını [*yükseltilmemesini*] emr idiyor.

Emirler bu suretle hitâm [*son*] bulduktan sonra sultân bu vesâyâya [*vasiyetlere*] harfiyyen ri'âyet itmesini oğluna yeniden tavsiye idiyor.

Menşûrun hitamında (Cend) sekencesine hitâb ve oğlunun vâlîliği gibi bir sa'âdete nâ'il olduklarından dolayı onları tebrîk ve ona itâ'at ve muhabbet göstermelerini emr eyliyor ve bu meyânda oğlunun ta'yîn ideceği nâ'iblere hürmet itmelerini ve (573 [*M. 1178*] senesi bidâyetinden [*başlangıcından*] i'tibâren mâl ve mu'âmelâtı bi-tamâmihâ [*tamamen*] onlara irişdirmelerini) de tenbîh idiyor.

Feridun Bey Münşe'âtı'ndaki diğere sâhte muharrerâtı [*belgeleri*] gelecek makâlelerimizde bildireceğiz.

Mükrimin Halil

Kaynakça

[Yinanç], M.H. (H. 1342). Feridun Bey münşeâtı. *Târîh-i Osmânî Encümeni Mecmû'ası*. 11-13 (63-77), 161-168: İstanbul: Orhaniye.

فریدون بك منشآت

تواریخ عثمانیه نك منابعدن بری و بلكده اك مهمی عد ایدیلان فریدون بك منشآت شیمدی به قدر هیچ برتدقیق و تنقیده تابع طوتولمامش ، بالعكس شایان احتجاج بروئقه عد ایدیلهرك مندرجاتی اهمیتله تلقی اولونمش و بر ایکی استنادن قطع النظر بوتون مورخلرجه استشهاد ایدیلش و تواریخ عثمانی نك مبادیسی حقیقده هان یكاهه مأخذ اولمشدر .

صوك زمانلرده بو منشآتك محتویاتی بعض ذواتك نظر دقتی جلب ایتمش ، وبالخاصه عثمان غازی ، اورخان غازی ، مراد اول زمانلرینه اسناد اولتان توركجه مكاتباتك سلیمان قانونی زماننده کی اسلوب ایله یازلمش اولسی بو كتابك وثوقی حقیقده شههلهر او یاندیرمقدن خالی قالمش ایدی . عینی زمانده كتابده مندرج بولتان منشورلرك تاریخلری ده نظر دقتی جلب ایلكده و حقیقت تاریخیه ایله توافقی ایتمدیکی كورللكده ایدی .

فی الحقیقه منشآتك ۴۸ نجی صحیفه سندن [۱] باشلا یه رق ۵۵ نجی صحیفه به قدر دوام ایدن و ۶۸۳ ده قونیه دن یازلدینی ییلدیریلن فارسی منشورك سلطان علاءالدین سلجوقی طرفندن عثمان غازی به سگود خطه سنك تملیکی ایچون كوندیرلمش اولدینی آگلا تلمقدنه و حالبوكه ۶۸۳ سنه سنده سلطان مسعود ثانی بن عزالدین كیكاوس ثانی نك آنادولو سلطنتنده حكمران اولدینی و سلطان علاءالدین کیقباد اولك ۶۳۴ ، علاءالدین کیقباد ثانی نك ۶۵۵ ده وفات ایتمكلی و علاءالدین کیقباد ثالثك ۶۹۶ سنه سندن اول حكمدار اولمادینی نظر دقته آلهرق بومشورك یا عنواننده و یاخود تاریخنده تحریف وقوعبولدینی ذهانی حاصل اولمقدنه ایدی .

۵۶ نجی صحیفه دن ۶۰ نجی صحیفه به قدر دوام ایدن و سلطان علاءالدین بن فرامرز

طرفندن عثمان غازی به آق سنجاق و طبابخانه ایله برلکده کوندرلدیکی ذکرایدیلن تورکجه منشورده کرک سلیمان قانونی دورینه مخصوص اولان اسلوبیله ، کرک نهایتده کی ۶۸۸ تاریخیه نظر دقتی جلب اتمکده و بومنشورلده تاریخنک تحریف واسلوبنک فریدون بک طرفندن دیکشدرلدیکنه قناعت ایدیلکده ایدی .

۶۱ نجی صحیفه دن ۶۴ نجی صحیفه به قدر دوام ایدن فارسی منشورک ینه سلطان علاءالدین بن فرامر ز طرفندن عثمان غازی به کوندرلدیکی سرلوحه سندن آکلاشلمقده و ۶۸۹ ده اقشهرده یازلدینی کورولمکده و بو اوچنجی منشورکده تاریخنک دیکشدرلمش اولدیغنه حکم ویریلکده ایدی .

بو اوچ منشور حقده بوقدر جق حکم ویریلدور، فقط اورخان غازی دورینه عائد مکاتب حقده هیچ برشی سویللمیور ایدی . بوتون بوقدر تنقیدانه رعماً فریدون بک منشأ سنک ساخته برکتاب اولدیغنه دائر قطعی ردلیل الده ایدیله مش و جامعی حقتده حسن نیتله حکم ویریله رک یالکیز مومی الیه مکاتبیک تاریخلری واسلوبلری دیکشدرلدیکنه قناعت حاصل اولمشدی .

شمعی بز بوراده فریدون بک منشأ نی تدقیق و تنقید ایدرک ساخته لکنی

آبیه جالبه جغز :

منشأ نک احتوا ایتدیکی ایلك مکتوب سلطان علاءالدین طرفندن عثمان غازی به خطه سکودک تملیکی بابنده کوندرلمش اولان ۶۸۳ تاریخلی منشوردر . بومنشورک تاریخنک یا کلش اولسی ایجاب ایتدیکنی عرض ایتمشدک . منشورک مالی ایجه تدقیق ایدیله رک انتقاد داخلی به تابع طوبیله جق اولورسه سلطانک (بید) خطه سنی عثمان غازی به توجه ایتدیکی و بومیانده خطه مذکورہ نی (امهات بقاع اسلام و ملت و معظمان دیار ملک و دولت) دن دیو توصیف ایتدیکی کورولمکده در .

(بید) یعنی (سکود) قصبه سنک (امهات بقاع اسلام) دن اولمادینی و بلکه اوزمانلر آنادولو حدودنده کی اوافق و اهمیتلر قلعہ لردن بری بولندینی معلومدر .
نائیاً : سلطان بومنشورده عثمان غازی حقده (عزیز ترین اولاد آدم) ، (سعادت مند اعز اشرف اکرم) ، (کامران معظم) عنوانلری قوللانیورکه بو عنوانلر آنجق ملوک و سلاطینه مخصوصدر . حکمدارلر بربرلیله مجازه ایتدکلری زمان یکدیکلری حقده بویله الفاظ و تعبیرات استعمال ایدرلر . سلاطین ، عثمان

بك كچی بر اوج بکی شوبله دورسون ایالت والیرینه بیله بو عنوانلری چوق
کورورلر . بوندن ماعدا سلطان علاءالدین عثمان غازی بی (ناصرالدینا والدین ابو
منصور عثمان شاه) دیو فرمانده ذکر ایدیلور . (الدینا والدین) کله لرینک ایکسینه
بردن مضاف اولان لقب لر آنجق سلاطین وملوک مخصوصدر: (علاءالدینا والدین)
کچی . امرا ایچون (دنیا) کله سی رینه (دولة) لفظی قوللانیلور و (ناصرالدولة
والدین) دینلیر . (شاه) عنوانی ده امراه ویریلر ، اکر (ملکشاه) کله سنده
اولدیغی کچی بو عنوان اسمک ماده اصلیه سنه کیرمش ایسه او وقت کله توقیر
اوله رق دکل بلکه ساده جه اسم اوله رق ذکر وابقا اولتور .

بوندن باشفه عثمان غازی حقنده (مارا ایت روزگار واهبت لیل و نهارست
و واسطه عقد پادشاهی ومایه لطف الهیست . ودر استحقاق ملک پروری واعتناق
پادشاهی و سروری و آیین اختصاص ورعیت پروری حاصل دارد) و (عن قریب
اورا از قوت و قدرت و بسطت و سلطنت میسر خواهد کشت و تائیش مدت از
مناصب ملوک کامکار و درجات سلاطین بز رگوار در خواهد گذشت) جمله لری
صرف ایدیلور که بو سوزلر آنجق پادشاه لر طرفندن ولیعهد لره خطاباً یازیله بیلیر .
یوقسه بز حکمدارک معیتده کی امراسندن برینک ایلریده حکمدار اولماسنی تمی
ایتدیکنی قبول ایتک ایجاب ایدر که بو ممکن دکلدر .

منشورده عثمان غازی حقنده صرف ایددیکنی کوردیکمز بو قیل عنوانلرک،
لقبلرک سلاطیندن بری طرفندن امراسنه خطاباً یازیله میه جغنی سولمش و بو قیل
عنوانلرک آنجق حکمدار لره مخصوص اولدیغنی بیلدیر مشدک . فقط بالاده ذکر
ایتدیکم صوک ایکی جمله بی او قودیمز زمان بو منشورک فعلاً حکمدار اولان بر
ذانده کوندریله میه جگنی آگلارز . زیرا مرسل مرسل الهک ایلریده بو یوک بر
حکمدار اولماسنی تمی ایلور . او حالد بو منشور آنجق بر پادشاه طرفندن اوغلنه
ویا ولیعهدینه کوندریله بیلیر . عثمان غازی سلاطین سلجوقیه امراسندن بری
اولدیغندن ونه مستقل بر حکمدار ونه ده ولیعهد اولمادیغندن دولایی بویه بر فرمانک
کندیسنه کوندرلسی امکانی بو قدر .

او حالد بو منشور سلاطیندن بریمی طرفندن ولیعهدینه خطاباً یازلمش ، سلطان
سلجوق طرفندن عثمان غازی به کوندرله مشدر . منشورک مندرجاتی حقنده کی

مطالعه منری سوکرایه براقه رق شیمدی انتقاد خارجیه کچم :
 بو منشور فریدون بك طرفدن اتحال و تحریف ایدلمشدر . شویله که :
 خوارز مشاهدن سلطان علاءالدین تککش زمانده خوارزم دیوانده منشلیک
 وظیفه سنی ایفا ایدن (محمد بن المؤید البغدادی) تسوید ایش اولدیغی منشور لرله
 اوامر و مکاتبات صورتلری بر آرایه جمع ایش و بوندن باشقه کندی یازمش اولدیغی
 خصوصی مکتوبلری ده علاوه ایدرک بر منشآت وجوده کتیرمش و بوکا (التوسل
 الی الترسل) عنواتی ویرمشدر . استانبولده نور عثمانیه کتبخانه سنده ۶۶۲
 تاریخنده استنساخ ایدلمش بر نسخہ سی موجود بولان بو منشآت بر مقدمه و اوچ
 قسمی احتوا اتمکده در . مؤلف کتابک مقدمه سنده سلطان تککش مدح ایتدکن
 سوکرای دیوانده وظیفه کتایی ایفا ایتدیگی ائاده یازمش اولدیغی مکاتیب رسمیه
 صورتلری بر آرایه طوبلادیغندن و بوکا مکاتیب خصوصیه سنی ده علاوه ایدرک بو
 مجموعه ی وجوده کتیردیکندن بحث ایدیور . منشآت محتویاتنک اقسام ایتدیگی
 اوچ بلك سر نامه لری شویله در :

قسم اول : منشیر دیوانی و فتوح و عهدود معاهدات
 قسم دوم : امثله و مکاتباتی که از حضرت جلت اجلها الله تعالی بملوک و اصحاب
 اطراف نافذ کشت

قسم سیم : اخوابیات و ملاطفتانی که بزرگان و دوستان نوشته
 کتابک احتوا ایتدیگی مکاتیبک قسم اعظمی قارسی ، بعضیلریده عربجه در .
 فریدون بك کندی منشآتده کی منشور و فرمانلرک بر قسمی بو کتایدن
 اتحال و تحریف ایش ، بونلردن بر قاچنی اسامی خاصه دن ماعدا هیچ بر شی
 دکیشدر میهرک ، بر قسمی ده تحریف و تبدیل ایدرک . بعضیلری ده تورکجه بر ترجمه
 ایدرک کتابنه کچرمشدر .

(محمد بن المؤید) منشآتک قسم اولنده یکر میدن فضله منشور صورتی
 موجوددر بر ایکیسندن ماعدا سنک تاریخ تخریرلری یازلامشدر . بو منشورلرک
 ایلیکی یوقاریده ساخته و محرف اولدیغی انبات ایتدیگمز منشورک اصلی در . منشورک
 سرنامه سی شویله در :

[نخست منشور ایالت جندست کی بر نام خداوند و خداوند زاده جهان خاقان

اعظم خلدالله ملكه اصدار افتاده است و ابن ازمنه شیرینست کی در تباشیر حالت کتابت نبشته ام اما بازن همه بیشتر شرائط ایالت رامستوعب و فواید متفرق را مستجمع و می هنده [

منشی، بو منشوری کتابتک ایلتک صحیفه سه درج ایدیور و صنعتده مبتدی بولندیغی بر صیراده یازمش اولدیغی ده علاوه ایدیورکه بونی تعقیب ایدن دیگر محررانده بو قبیل قیود احترازیه موجود اولمادیغندن بز بونی الک اسکی تاریخی اولهرق تلتی ایدرز . منشأنده موجود بولنان دیگر بر منشورک تاریخی (محرم سنه ۵۷۸) اولغله بز یوقاریده سرنامه سنی ذکر ایتدیگمز منشورک بو تاریخندن اول یازلدیغی استدلال ایدمیلیرز .

خوارز مشاه ایل آرسلان ، اوغلی (تکش) ی ماوراء النهرده (جند) شهرینه والی تعیین ایشدی . ایل آرسلان ۵۵۸ ده ارتحال ایش و برینه دیگر اوغلی (سلطان شاه) کچمنسدی . (جند) والیسی بولنان (تکش) برادرینک حکمدارلغی قبول ایتدیگ دعوا ی سلطنته خروج ایش و اون سنه قدر اونکده اوغراشدقندن سوکرا نهایت (خوارزم) ی ضبطه موفق اولمش و ۵۶۸ ده اعلان سلطنت ایشدر سلطان تکش ، حکمدار اولدقندن سوکرا (جند) شهرینی بیوک اوغلی و ولیعهدی ناصرالدین ملکشاهه اقطاع ایش و سالف الذکر منشوری کوندرمشدر . تکش ، بوندن سوکرا خراسان قطعه سنی برادری (سلطان شاه) ک الندن آلق ایچون اوزون مدت اوغراشمش و نیسا بور ابه مرو شهر لرینی ضبط ایشدر . ۵۸۴ ده اوغلی و ولیعهدی (ناصرالدین ملکشاهی) نیسا بوره ، دیگر اوغلی (قطب الدین محمد) ی (مرو) والی تعیین ایشدر . (ملک شاه) ۵۸۹ سنه قدر نیسا بور والیکنده قالمش و او تاریخده محل مأموریتک (مرو) تحویلنی استدا ایتکله بدری طرفندن اورابه کوندرمش و (نیسا بور) قطب الدین محمده توجیه اولمشدر . ملک شاه درت سنه قدرده (مرو) والیکنده بولومش و ۵۹۳ سنه سنده خسته لهرق وفات ایشدر . سلطان تکش بونک اوزرینه دیگر اوغلی قطب الدین محمدی ولیعهد تعیین ایشدر . [۱]

[۱] تکشک ۵۶۸ ده خوارزمده اعلان سلطنت ایشنه و منشورکده ۵۷۸ دن اول یازیلما یی ایجاب ایتدیگنه نظراً تاریخک مطلقاً ۵۶۸ ایله ۵۷۸ سنه لری آراسنه مصادف اولما یی لازم کلیر . منشوری تدقیق ایدرکن نهایترینه دوغرو [فریدون بك منشائی : صحیفه ۵۵ سطر ۹۷] شو جمله یه راست کلپورز : (ومال و معاملات تمام و کمال از استقبال

سرنامہ سنی بالادہ ذکر ایتدیکمز وتکتس طرفندن ملکشاہہ کوندرلدیکی
 س ویلیدیکمز منشور، فریدون بک منشاستندہ ۸۸ نجی صحیفہ دن باشلابوب ۵۵ نجی
 صحیفہ یہ قدر دوام ابدن منشورک عینی در. فریدون بک او منشورک سرنامہ سنی دیکشدر یرک
 (سلطان علاء الدین ساچوقی طرفندن جتتمکان سلطان عثمان خان غازی حضر ترینه
 خطہ سکودک تملیدکی بابتندہ گلش اولان منشورک صورنیدر) دیویر سرنامہ
 اویدیرمش واسامی خاصه دن ماعدا منشورک محتویاتی هان گله بکلمه محافظه ایدرک
 یالکیز بعض ارفاق تحریفلرده بولونمشدر. اسامی خاصه شو صور تله تبدیل ایدلشدر.
 ۴۸ نجی صحیفہ ده ۳۰ نجی سطرده کی (خطہ بید) جمله سی اصلنده (خطہ جند)؛
 ۴۹ نجی صحیفہ ده ۴ نجی سطرده کی (ساکنان بید) جمله سی اصلنده (ساکنان
 جند)؛ ینه عینی صحیفہ ده ۱۱ و ۱۲ نجی سطرلرده کی (بیدرا باجملکی نواحی وحوالی
 آن بسعادتمند اعتر اشرف اکرم و کامران معظم ناصر الدنیا والدین ابوالنصر عثمان شاه)
 جمله سی اصلنده (جندرا باجملکی نواحی وحوالی آن بفرزید اعتر اشرف و اکرم
 خاقان معظم ناصر الدنیا والدین ابومنصور ملکشاہ)؛ ۵۵ نجی صحیفہ ده ۳ نجی سطرده کی
 (بید) گله سی اصلنده (جند) شکلنده محرردر. شو حالده فریدون بک بسیط بر
 اتحال ایله مذکور منشوری کتابنه کچیر یور و (جند) یرینه (بید)، (ملکشاه)،
 یرینه (عثمان شاه) گله لری قویور و مرسل و مرسل الیهک اسملری دیکشدر مکدن
 باشقبر شی یا پیور. منشور اصلنده تاریخ محرردر. فریدون بک تاریخ و مورد علاوه سی
 اھال ایتیمیرک (حرر فی اوائل شهر رمضان المبارک سنه ثلاث وثمانین وستمائة بمقام
 قونیه) جمله سی یازمشدر. فقط فریدون بک آنادولو تاریخنه ائی واقف اولدیغندن
 بوتاریخی ائی اویدیراماشدر. چونکه یوقاریده سویلیدیکمز وجهله تاریخ مذکورده
 آنادولوده سلطان مسعود ثانی حکمران بولونمقده در.

فریدون بک بوندن باشقہ اسم خاص اولمیان بعض گله لری ده شہہ بی دعوت
 ایتیمک ایچون۔ دیکشدر مشدر. منشورک اصلنده کی (شہر) گله لری (در بند)۔
 (فرزند) گله لری (سعادت مند)۔، (خاقان) ی (کامران)۔ (پادشاهی) بی

سنه ثلاث بایشان رسانند). بوراده کی (سنه ثلاث) ترکیبی (سنه ثلاث و سبعین و خمسمائة)
 جمله سنک اختصار ایدلش شکلدی در. او حالده منشورک تاریخی ۵۷۲ سنه سیله ۵۶۸ سنه سی
 آراستنده اولقی ایجاب ایدر.

(سعادت پناهی) به تحویل ایتمش و بر ایکی فقره بی ده لزمسز عد ایدره رک طی ایتمشدر. منشورک مآله کلنجه ، محررینک دیدیکی کبی ، بوتون شرائط ایالتی جامعدر . مختصر بر سیاستنامه در. سلطان تکش ، مقدمه سنده بو قدر بمالکی قبضه اقتدارینه تودیع ایندیکندن دولایی جناب حقه حمد و ثنا ایلدکن صو کرا مصالح بشریه بی مهمل راقامقدن ، محافظه بلاد و ترفیه عباد لزومندن بحث ایدیور و بونک ایچون ممالک کندیسنک آثار عدل و مرحمته اقتدا ایتمش و الیر ارسال ایندیکنی ، هر نه قدر بتون تبعه یه توزیع عدالت خصوصنده مساواة معامله ایتمک ایجاب ایدرسده من القدم صداقتله تمیز ایدن بعض اهلینک بو خصوصده دیگر لردن فضله نائل عنایت اولملری لازمکله چکنی سویلیور و او اهلینک کافر حدودنده ساکن امهات بقاع اسلامدن اولان (جند) سکنه سی اولدیغنی و شهر مذ کورک حدود کفارده کی قلعه لره ک مستحکم بولندیغنی ، دولت قاهره خوارزمیه نیک مبدأ تأسسنده ایالت مذ کوره نیک تحت تصرفه کیردیکنی و اورا خلقنک دائمًا دولته قارشی صداقت کوسترمش اولدقربی ذکر ایلدکن صو کرا تبعه مشارالیه نیک بو صداقتنه مقابل حسن خدمت اولق اوزره باباسنک کندیسنی اورایه والی تعیین ایندیکی مثللو کندیسنی ده اثر بدره توفیقاً اوغلی خاقان معظم ناصر الدینا والدین ابو منصور ملکشاهی تعیین ایندیکنی سویلیور و بومیانده اونک حشده برچوق مدایحه بولنیور. سلطان تکش اوغلنک یک یقینده سلاطین بزکوار درجانه ارتقا ایده چکی امیدنی اظهار ایندکن صو کرا (جند) خلقنی بویله بر لطف ایله تلطیف ایندیکنی بیان ایدیور. بعده اوغله امور دولت و اداره حکومت حقنده اوزون اوزادی یه درس و یرییور :

اولا : متقی ، پرهیزکار ، شهوات نفسانیه دن فارغ اولماسنی ، نعمت دنیا ایله مفرور اولماسنی .

ثانیاً : کافه احوالده اوامر الهیه حدودینی تجاوز ایتمه سی ، امر بالمعروف ایتمنی ، ردائیدن اجتناب ایتمنی ، نفسنی تربیه ایلمنی توصیه و سیاست جمهورک آنجق بونکله ممکن اوله یله چکی بیان ایدیور .

ثالثاً : قرآن کریم تلاوته اهتمام و دقایقنه وقوف کسب ایتمنی ؛

رابعاً : هر وقت اذن عام و بره رک بارگاهی هر کسه کشاده بولندیرماسنی

و مظلوملری دیکلمسینی ؛ قوی و ضعیف ، وضع و شریف آره سنده فرق کوز تیرهك اظهار عدل ایتمسینی امر و عدالتك فضائلندن بحث ایدیور .
 خامساً : لطف و کرمینی اختلاف طبقات و تفاوت درجاتنه کوره انسانلره تشعیل ایتمسینی و بو میانده سادات کرام ، ائمه و علما ، قضاة و حکام ، اهل صلاح و متصوفه ، مشایخ و رعایا ، محترفه و اهل اسواق ، طوائف عسکریه کبی صنوف خالقه قارشی یا ایلمسینی لازمکن معامله یی آیری آیری ایضاح ایدیور .
 سادساً : غزاة و مجاهدینی تلطیف و دائماً غزرا و جهاده مواظبت ایتمسینی ؛ سابعاً : حدودلرک تحکیم و محافظه سینی ؛ ثامناً : یولارک سلامت و آسایشنک تأمینینی و بازارکانلره بوجیلرک تعرضه اوغراماملری جارمسته توسل ایلمسینی ؛ تاسعاً : اصحاب جرایمک تجزیه سنده حدود شریعتندن عدول ایتمسینی ، اکثریا عفو و صفح ایله معامله ایلمسینی . عاشرأ : امور مهمه ده اکابر و علما ایله مشاوره ایتمکدن سوکرا تطبیقه باشلامسینی توصیه ایدیور . بوندن ماعدا دوستلرله ده دستملرله ده عقد اندیان معاهداته رعایت ایتمسینی ، سوزنده طورماسینی ، عهدندن نکول ایتمسینی تنبیه و تعیین ایده جکی مأمورلرک امانت ، کفایت و عدالتله موصوف اوللرسته اعتنا ایلمسینی ؛ اصحاب املاکه قانونک آمین ایتمکینی مال مقندن باشقه بر شی تکلیف ایلمه سینی ، رسوم جدیده و محدثه موجود ایسه رفع اولونمه سینی امر ایدیور .

امرلر بو صورتله ختام بولدقندن سوکرا سلطان بو وصایایه حرفیاً رعایت ایتمسینی اوغلنه یکنیدن توصیه ایدیور .

مذکورک خاتمه سنده (جند) سکنه سنه خطاب و اوغلنک والیلکی کبی بر سعاده نائل اولدقلرندن دولانی اونلری تبریک و اوکا اطاعت و محبت کوسترملرینی امر ایلدیور و بو میانده اوغلنک تعیین ایده جکی نایبلره حرمت ایتملرینی و (۵۷۳ سنه یی بدایتندن اعتباراً مال و معاملاتی تمامها اونلره ایریشدیرملرینی) ده تنبیه ایدیور . فریدون بک منشآتنده کی دیگر ساخته محرراتی کله جک مقاله لر مزده بیلدیوره جکییز .

مکرمین خلیل